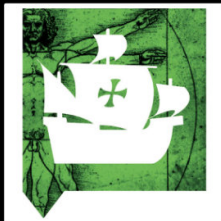

Vroeg-Moderne Tijd

1500-1600

Veranderd
wereldbeeld

1600-1700

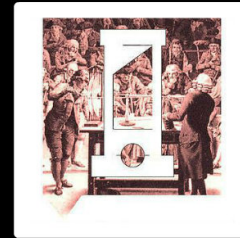
Een nieuwe republiek
in Europa

1600-1700

Koningen, heren
en denkers

1700-1800

Verlichting en
revoluties

1500-1600

Veranderd
wereldbeeld

Waar kwam de veroveringsdrang
van Europa vandaan?

> noodzaak voor nieuwe handelsroutes
> technische verbeteringen scheepsbouw

Hoe kwam het dat Europa juist in deze tijd (14-15-16e eeuw) de wereldzeeën ging bevaren?

- Handelsroute via Aziatische vasteland werden minder toegankelijk. Mede door het ineensstorten van het Mongoolse Rijk, ook wel 'pax mongolica' genoemd viel de bescherming van de handelsroutes die Europa met Azië verbond, weg.
- Uitbreken van de pestepidemie, die van China tot Europa bijna een derde van de bevolking het leven kostte.
- Het Ottomaanse Rijk vroeg steeds hogere handelsbelastingen
- Het werd technisch mogelijk de zee verder over te varen en veilig terug te keren. Betere bouw en koersbepalingsinstrumenten (Kompas).
- De wil vd vorsten om andere volken te bekeren tot het Christendom.

1497-1498
Vasco da
Gama reist
naar India

1521
Cortés
dwingt de
Azteken tot
overgave

Door dit alles veranderde de wereld in totaal, er waren religieuze (christendom wereldwijd verspreid, economische (wereldhandel) en demografische (volksverhuizingen over continenten) gevolgen.

De **ontdekkingsreizen** leverden Europa veel rijkdom en kennis op, maar zijn tegenwoordig ook omstreden, vanwege het gebruikte geweld en de negatieve gevolgen die zij hebben gehad voor de oorspronkelijke bewoners. Het **wereldbeeld** van de Europeanen veranderde. Alleen in Amerika werden meteen door Cortés ook binnenlanden veroverd, meestal bleef het bij handelsposten en bevoorradingspunten. Men kwam in aanraking met andere gebruiken en gewoonten die vanuit Europees perspectief werden bekeken. Daarom leken de volken vaak minder ontwikkeld en kwam de drang om hen tot het Christendom te bekeren.

1500-1600

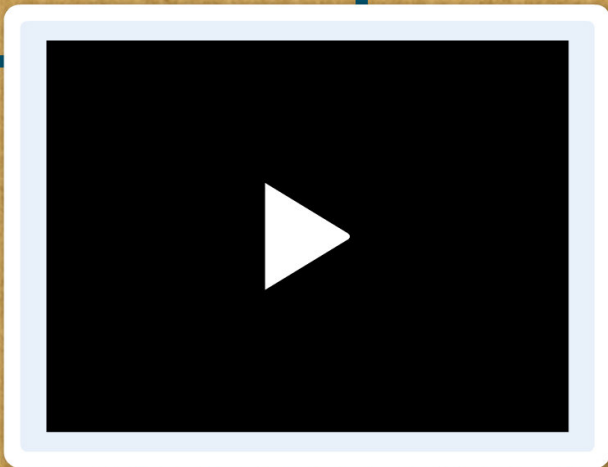
Veranderd wereldbeeld

Hoe ontstaat de Reformatie en wat zijn de gevolgen?

- > Hervormers van binnenuit
- > Concilie van Trente

Luthers twijfels bleven bestaan. Toen in zijn dorp Wittenberg de monnik Tetzel ook aflaatbrieven ging verkopen, stuurde Luther de plaatselijk bisschop een brief met daarin 95 uitspraken (stellingen), waarin hij zijn visie gaf. Hiermee begon een conflict dat zou uitlopen op een scheuring van de christelijke kerk in het Westen.

Luthers kritiek had betrekking op de aflaathandel, de heiligenverering, een aantal sacramenten en de organisatie van de kerk.

Casus Maarten Luther

De kritiek van Luther kwam op een belangrijk moment in de **Reformatie** (hervorming, de poging om het christelijke geloof van alle misstanden te zuiveren). Ook Erasmus en Calvijn waren hervormers, die van binnenuit de kerk wilden veranderen. Maar door vervolging ontstond een scheuring in de kerk. Zo ontstond de protestantse/hervormde kerk van vooral de lutheranen en calvinisten.

De katholieke kerk reageerde op het **protestantisme** met de **Contrareformatie**. De aflaat werd afgeschaft, heiligenverering afgezwakt en ketters harder aangepakt in de kerkelijk rechtbank, de inquisitie.

Aflaat: een papieren bewijs van een 'aflaat', de kwijtschelding van je zonden omdat je bepaalde goede werken had verricht. Inmiddels wijdverbreid gebruik om deze te kopen voor geld - zonder goede werken of berouw

In de Bijbel stond dat je geen beelden mocht maken en niemand anders mocht vereren dan God zelf.

De 7 heilige sacramenten: De **doop**, het vormsel, de eucharistie ofwel **het avondmaal**, de **biecht**, het huwelijk en voor de zieken (stervenden) en de wijding tot priester.

De paus eigende zich een gezag toe dat alleen God toebehoorde: het schenken van vergiffenis.

Veranderd
wereldbeeld

1500-1600

Veranderd
wereldbeeld

Katholicisme	Lutheranisme	Calvinisme
Je komt in de hemel door de regels van de kerk op te volgen en goede dingen te doen.	Je komt in de hemel door oprecht geloof en berouw over je zonden.	Je bent voorbestemd voor de hemel of de hel. Op de hemel kun je alleen hopen door hard te werken en sober te leven.
De paus is het hoofd van de kerk. Verzet tegen de paus is niet toegestaan.	De vorst is het hoofd van de kerk. Verzet tegen een vorst is niet toegestaan.	Er is geen kerkhoofd: iedere gemeente bestuurt zichzelf. Verzet tegen een vorst die zich misdraagt, is toegestaan.
Geestelijken mogen niet trouwen.	Geestelijken mogen trouwen.	Geestelijken mogen trouwen.
De Bijbel en uitspraken van belangrijke geestelijken zijn de basis van het geloof.	De Bijbel is de basis van het geloof.	De Bijbel is de basis van het geloof.
Er zijn zeven sacramenten.	Er zijn drie sacramenten: doop, biecht en avondmaal (eucharistie).	Er zijn twee sacramenten: doop en avondmaal.
Heiligen zijn een voorbeeld.	Heiligenverering is afgoderij.	Heiligenverering is afgoderij.

1500-1600

Veranderd
wereldbeeld

1500-1600

Veranderd
wereldbeeld

1500-1600

Veranderd
wereldbeeld

Begrippen

1349-1353
Boccaccio
schrijft
Decameron

rond 1450
uitvinding
boekdruk-
kunst

1497-1498
Vasco da
Gama reist
naar India

1513-1516
Leonardo da
Vinci
woont/werkt
in Rome

1516
Erasmus
publiceert
vertaling
Nieuwe
Testament

1521
Cortés
dwingt de
Azteken tot
overgave

1500-1600

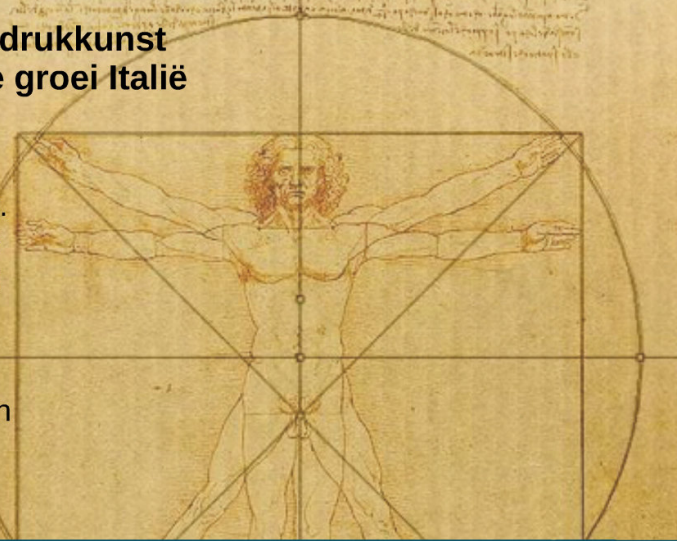

Veranderd wereldbeeld

Hoe kon de verandering in wereldbeeld ontstaan?

- > humanisme en boekdrukkunst
- > sociaaleconomische groei Italië

In de **renaissance** geloofde men dat het paradijs niet in de hemel te vinden was, maar gewoon hier op aarde, door te genieten van het leven. In deze periode voltrok zich een mentaliteitsverandering. De mens kwam centraal te staan. Hierdoor raakte men ook steeds meer geïnteresseerd in het leven op aarde en de precieze werking van natuur en samenleving. Het ideaalbeeld werd de algemeen ontwikkelde mens, **uomo universale**. Leonardo da Vinci (1452-1519) was zo iemand. Ook werd er nieuwe inspiratie gezocht in de cultuur van de Grieken en Romeinen. **Het humanisme** had belangstelling in de literatuur, poëzie en geschiedenis van toen. Daarom de naam wedergeboorte, ofwel renaissance.

1349-1353

Boccaccio schrijft Decameron

rond 1450

uitvinding boekdrukkunst

1513-1516

Leonardo da Vinci woont/werkt in Rome

1516

Erasmus publiceert vertaling Nieuwe Testament

Hoe kon deze verandering ontstaan?

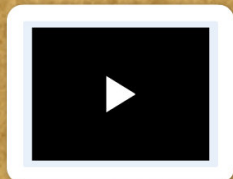
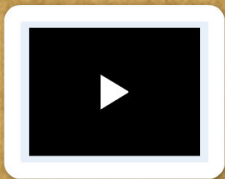
Deels is dat sociaaleconomisch van aard. Er was in Italië een rijke elite ontstaan die kunstenaars opdrachten gaven waardoor een klimaat groeide van culerele bloei en vernieuwing. De Italianen voelden zich verwant met de Klassieken en gaven dus de voorkeur aan kunstenaars die deze met de Oudheid gestalte gaven.

Ook werden oude teksten teruggevonden in kloosters en in de Arabische wereld (tijdens de kruistochten en handel). Door de uitvinding van de **boekdrukkunst** rond 1450, konden deze nieuwe denkbeelden zich snel verspreiden.

Humanisten als Erasmus keken in Noord-Europa klitsch naar de kerk. Hij wilde verandering brengen in de wijze waarop priesters en monniken omgingen met de oorspronkelijke leer, maar wilde zeker niet dat de kerk uiteen zou vallen.

[Boekdrukkunst, monnikenwerk video](#)

[Video Erasmus, 4,06min](#)